

SPREEKTEKST

Bahreddine Belhaj, voorzitter Nederlandse Vereniging voor Raadsleden

EMBARGO TOT MOMENT VAN UITSPREKEN, donderdag 13 februari 2020, 16-17.30 uur, Atrium VNG gebouw, presentatie Rob-advies “Decentrale taak is een politiek zaak”

Geachte aanwezigen,

Geachte leden van de Raad voor het Openbaar Bestuur,

Namens de raadsleden van Nederland dank ik u voor het advies dat de Raad voor het Openbaar Bestuur mij zojuist heeft overhandigd. Als voorzitter van de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden dank ik u zeer voor de uitnodiging en de gelegenheid, dat uw Raad dit belangrijke advies op deze wijze aan ons als vertegenwoordiger van de raadsleden in Nederland heeft willen aanbieden.

Ik wil van de gelegenheid gebruik maken om een korte reactie te geven op de inhoud en de betekenis van dit advies. Ik doe dat vanzelfsprekend vanuit mijn rol als voorzitter van de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden.

Ik wil echter graag beginnen met een ervaring uit de lokale praktijk, omdat wij het als vereniging belangrijk vinden de theorie en de praktijk te verbinden.

Ik ben raadslid in Lelystad. De raad van Lelystad telt 17 fracties op een totaal van 35 raadszetels. Onze raad heeft volop aandacht voor goede zorg in de stad, adequate ondersteuning en voor de uitvoering van de doelstellingen van de participatiewet. In onze raad gaf dat, zeker afgelopen jaar, grote spanningen want de financiële speelruimte was meer dan beperkt. Er dreigde bezuinigingen met als gevolg dat wij voor de vraag kwamen of we bibliotheken en buurthuizen moesten sluiten.

Lag er bij ons een taboe op bezuinigingen op zorg en hulp, met name de jeugdhulp? Ik denk van niet. Echter bleek dat door de wettelijk verplicht gestelde verantwoordelijkheden uitermate lastig. De bewegingsruimte voor ons als gemeenteraad was zeer beperkt.

De raad voor het openbaar bestuur constateert in het zojuist uitgebrachte advies dat de gemeenteraad zich vooral laat leiden door financiële keuzes. Ik denk dat dit waar is, zeker als ik kijk naar de praktijk in onze gemeenteraad. Maar ik hoor dat ook van de reacties van raadsleden uit het hele land, waaronder onze bestuursleden.

De vraag is ook of wij als raadsleden een andere keus hebben. Als je 100 procent van de taken moet uitvoeren met 60 procent van het geld, dan zul je gedwongen zijn om voornamelijk naar de financiële kant te kijken. Tevens omdat de financiële gevolgen op alle andere beleidsterreinen een grote impact hebben. Wij willen als raadsleden nu eenmaal dat de financiën op orde blijven, en dat er geen geld over de balk wordt gegooid.

Toch ben ik als voorzitter van de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden blij met het advies van de Raad voor het Openbaar Bestuur. De Raad is als het ware in een helikopter gaan zitten en heeft met de gebruikelijke degelijkheid en scherpte gekeken hoe wet en regelgeving in de praktijk wordt toegepast. Bijvoorbeeld dat wij als raadsleden na de invoering van de decentralisaties in het sociaal domein op 1 januari 2015, vooral bezig zijn geweest om ervoor te zorgen dat de zorg en de maatschappelijke ondersteuning gewaarborgd was.

Ik weet dat er angst was, onder meer in dit huis bij de VNG, dat na de invoeringsdatum alles mis zou lopen. Deze enorme decentralisatie in het sociaal domein was een testcase voor gemeenten. Was het lokaal bestuur in staat deze taken dicht bij inwoners uit te voeren. We hebben als gemeenten, maar ook als gemeenteraden gekozen voor een praktische aanpak met oog voor de zorg van onze inwoners.

We wilden als gemeenteraden dat de zorg gegarandeerd was en dat er geen inwoners in problemen zouden komen. Dat dit ten koste zou gaan van het gewenste politieke debat, over op welke wijze we zouden gaan sturen en vanuit welke visie is een logisch gevolg. De zorg van onze inwoners is politiek overstijgend gebleken.

Tegelijkertijd is het daarom ook heel goed dat de Raad voor het Openbaar Bestuur ons als gemeenteraadsleden erop wijst dat het nodig en wenselijk is dat we als raad meer vanuit visie en maatschappelijke waarden gaan sturen. Als de financiële ruimte er ook is, dan zal er ook zeker meer gekeken kunnen worden naar de inhoud in plaats van voornamelijk naar de financiële kant. Terecht lees ik ook dat de ROB vaststelt dat we pas halverwege zijn. Want dit gaat niet alleen over een decentralisatie van taken, maar ook over een transformatie naar een andere manier van werken.

De missie van de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden is dat een sterke raad ertoe doet. Een raad is sterk wanneer hij zijn rollen ook uitvoert op een wijze waarvoor zij zijn bedoeld. Uw boodschap dat wij als raadsleden geen eigenaar zijn van de kaders die we stellen nemen wij ter harte. Tegelijkertijd is dat ook een oproep aan het college en de ambtelijke organisatie om er met elkaar voor te zorgen dat de raad beter in positie wordt gebracht. Wanneer we dat niet doen, gaat dat ten koste van de politieke legitimatie van onze lokale democratie.

Een dilemma is wel of het er daarbij om gaat dat de raad meer moet politiseren en minder moet professionaliseren. Dat wij als raadsleden minder aandacht zouden moeten hebben voor de uitvoering en meer voor de kernvragen als: waar staan we voor, waartoe zijn we als raad op aarde en waar willen we binnen een jaar staan, zijn vragen die inderdaad om een politiek antwoord en invulling vragen.

Tegelijkertijd wil ik als voorzitter van de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden de ogen niet sluiten voor het gegeven dat we elke verkiezing opnieuw 40 procent nieuwe raadsleden krijgen. Het gaat bovendien om lekenbestuur. Raadsleden dus die naast hun raadslidmaatschap veelal nog een voltijds dienstbetrekking hebben. Zij dienen zich bewust te zijn van hun rol. Maar dat vraagt ook dat er een bepaalde mate van toerusting en deskundigheidsbevordering gewenst is om raadsleden hierbij in positie te brengen.

Wij als vereniging zouden het allerliefste, ook met uw Raad, bijeenkomsten verzorgen om aandacht te geven aan de focus van raadsleden op de wijze waarop het beste kan worden gestuurd. En wij zijn daarom ook blij met het advies in de richting van de minister om te investeren in trainingen. Wat ons betreft: onze handen jeuken, wij willen dit graag – zo snel mogelijk – oppakken.

De Raad voor het Openbaar Bestuur stelt terecht dat we er nog lang niet zijn. De boodschap van de Raad aan Den Haag om terughoudend te zijn met het decentraliseren van taken, steunen wij. Het succes van goede jeugdzorg, maatschappelijke ondersteuning en participatie is afhankelijk van de keuzen die gemeenten maken, zoals u terecht in uw advies opmerkt. Wij zijn daarom ook tegen gedetailleerde, vanuit Den Haag voorgeschreven wettelijke regelingen voor regionale samenwerking.

Behalve voor de scherpe analyse waar we staan in de uitvoering van de taken in het sociaal domein heeft de Raad voor het Openbaar Bestuur oog voor de bestuurlijke praktijk. Uw advies bevat niet alleen aanbevelingen aan de raad: meer focus op het stellen van kaders, focus op maatschappelijke waarde en effecten en niet op gedetailleerde resultaten. Maar ook doet u de oproep in de kadernota veel beter te omschrijven wat we willen voor onze inwoners en waarom.

Dat is een verantwoordelijkheid die niet alleen bij de raad ligt maar ook bij het college en de ambtelijke organisatie, en bij de burgemeester in zijn rol als raadsvoorzitter. De aanbevelingen in uw advies spreken boekdelen.

U stipt echter terecht aan dat het opstellen van kadernota's meestal niet vanuit het perspectief van gemeenteraden worden geschreven, maar vanuit het college. Als ik goed ben geïnformeerd kijkt de Raad voor het Openbaar Bestuur dit jaar naar de minimale omvang van de griffie. Wellicht is het een gedachte om te bezien of de raad meer eigen ondersteuning nodig heeft om als lekenbestuur de kaderstellende rol beter en effectiever te pakken, zodat kadernota's ook echt vanuit het perspectief van de raad worden geformuleerd. Een raad die beter ondersteund wordt, kan tenslotte ook betere keuzes maken, gezien de extra informatie die er dan beschikbaar is.

Ik sluit af. Wij gaan als Nederlandse Vereniging voor Raadsleden aandacht besteden in onze communicatie en activiteiten aan de conclusies en adviezen van dit belangrijke rapport. Wij doen dat graag in samenwerking met alle andere relevante partijen, zoals Vereniging van Griffiers, Nederlands Genootschap van Burgemeester, Vereniging van Nederlandse Gemeenten en het ministerie van BZK.

Dank u voor uw aandacht.

Bahreddine Belhaj

Voorzitter Nederlandse Vereniging voor Raadsleden